

**Кам'янець-Подільський національний університет
імені Івана Огієнка
Факультет спеціальної освіти, психології і соціальної роботи
Кафедра логопедії і спеціальних методик
«ПСИХОЛОГІЯ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ»
Силабус**

Викладач(-і) 	ПІБ: Гончарук Наталія Миколаївна Посада: доцент кафедри Вчений ступінь: доктор психологічних наук Тел.: +38(068) 674-78-75 E-mail: honcharuk.nat@kpnu.edu.ua Профайл викладача (-ів): https://kaf-zahalnoips.kpnu.edu.ua/honcharuk-nataliia-mykolaivna/		
Галузь знань	01 Освіта / Педагогіка		
Освітня програма	012 Дошкільна освіта		
Спеціальність	Дошкільна освіта. Логопедія		
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)		
Форми навчання	Очна, заочна, дистанційна, змішана		
Статус дисципліни	Освітня компонента професійної підготовки		
Обсяг навчальної дисципліни	найменування показників	денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
	Рік навчання	Перший	Перший
	Семестр вивчення	Другий	Перший
	Кількість кредитів ЄКТС	4	4
	Загальний обсяг годин	120 год.	120 год.
	Кількість годин навчальних занять	48 год.	12 год.
	Лекційні заняття	14 год.	6 год.
	Практичні заняття	14 год.	4 год.
	Семінарські заняття	-	-
	Лабораторні заняття	20 год.	2 год.
	Самостійна та індивідуальна робота	72 год.	108 год.
	Форма підсумкового контролю	екзамен	екзамен
Мова викладання	українська		
Лінк на освітній контент дисципліни	https://moodle.kpnu.edu.ua/course/view.php?id=23361		

Політика дисципліни	<i>Відвідування занять.</i> Очікується, що здобувачі освіти відвідують усі лекційні та практичні заняття. Здобувачі освіти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку, здобувачі освіти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених навчальною дисципліною. <i>Академічна доброчесність.</i> Очікується, що роботи здобувачів освіти будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикавання джерел, списування, вручання в роботу інших становлять, але не обмежують приклади можливої академічної недоброчесної. Виявлення ознак академічної недоброчесної в письмовій роботі здобувача освіти є підставою для незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату. Дотримання академічної доброчесності регулюється Кодексом академічної доброчесності Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (https://drive.google.com/file/d/1LIOReajanExMEnG2DvgdaFNACYWU00UL/view) та Положенням про дотримання академічної доброчесності науково-педагогічними працівниками, науковими працівниками та здобувачами вищої освіти в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (https://drive.google.com/file/d/0B_EBvdN4dQSIMUozdmc2Ti0xY3MzMS1hbjlXLVVQSDZmNjU4/view?resourcekey=0-WAE6ceQZqhHelYoJoPZ3Kg) <i>Креативна ініціатива здобувача вищої освіти підтримується.</i> Визнання результатів навчання окремих тем курсу шляхом неформальної/інформальної освіти здобувачами вищої освіти регламентується Порядком визнання результатів навчання, отриманих шляхом здобуття неформальної/інформальної освіти здобувачами вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (Порядок визнання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка результатів навчання здобутих шляхом неформальної та/ або інформальної освіти (https://drive.google.com/file/d/19GCSM3yK496gs8RQJp0mO9FjUumB4T/view)
Що будемо вивчати?	Мета вивчення освітньої компоненти: формувати у здобувачів вищої освіти знання про психологічні особливості дітей із порушеннями мовлення, розвивати вміння і навички психологічної допомоги дітям із порушеннями мовленнєвого розвитку.
Чому це треба вивчати?	Освітня компонента «Психологія дітей з порушеннями мовлення» є необхідною ланкою підготовки здобувачів вищої освіти до роботи з дітьми з мовленнєвими порушеннями. Вона спрямована на вивчення психологічних особливостей дітей із порушеннями мовлення. У її межах виокремлено методи

	виявлення вторинних психологічних відхилень, які виникають внаслідок порушень мовлення, а також розроблено технології їх усунення засобами психокорекційної роботи. Представлений курс орієнтований на допомогу майбутнім фахівцям оволодіти базовими психологічними знаннями, вміннями та навичками, необхідними для забезпечення ефективної корекційно-розвивальної діяльності. Здобувачі вищої освіти опановують методи розвитку пізнавальної, особистісної та соціальної сфер дітей із мовленнєвими порушеннями; опановують необхідні практичні навички корекції мовлення та, на основі цього, навчаються формувати у них форми і засоби комунікативної діяльності, необхідні для успішної адаптації в умовах соціуму.
Яких результатів можна досягнути?	Освітня компонента сприяє формуванню у здобувачів освіти таких компетентностей: <i>Інтегральна компетентність:</i> Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти з розвитку, навчання і виховання дітей раннього і дошкільного віку, що передбачає застосування загальних психолого-педагогічних теорій і фахових методик дошкільної та спеціальної освіти, що характеризується комплексністю та невизначеністю умов. <i>Загальні компетентності (КЗ):</i> КЗ 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями; КЗ 8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. Спеціальні (фахові) компетентності (КС) КС 10. Вміння складати індивідуальну програму розвитку та необхідні для навчання дітей з особливими освітніми потребами документи, бути знайомими з універсальним дизайном в освіті та розумним пристосуванням. <i>Програмні результати навчання (ПР):</i> ПР 11. Бути знайомим з ознаками булінгу. Вміти використовувати прийоми попередження та протидії йому. ПР 19. Збирати та аналізувати дані про індивідуальний розвиток дитини. ПР 20. Враховувати рівні розвитку дітей при виборі методик і технологій навчання і виховання, при визначенні зони актуального розвитку та створенні зона найближчого розвитку.
Як можна використати набуті знання та уміння?	Застосовувати на практиці одержані теоретичні та практичні знання з курсу «Психологія дітей з порушеннями мовлення». Знати етіологію мовленнєвих порушень. Розуміти психологічні особливості дітей із порушеннями мовлення. Вміти здійснювати оцінку мовленнєвого розвитку дітей в умовах інклюзивно-ресурсних центрів. Здійснювати психологічний аналіз комунікативних проблем як вторинних відхилень в дітей із порушеннями мовлення. Розробляти та реалізовувати програму психологічної діагностики комунікативного і соціального розвитку в дітей із порушеннями мовлення. Здійснювати психологічну профілактику і корекцію соціально-психологічної дезадаптації в дітей із порушеннями мовленнєвого розвитку.

	Вміти проводити діагностику когнітивного розвитку дітей із порушеннями мовлення: відчуттів, сприймань, мислення, пам'яті, уваги. Здійснювати формування спрямованості особистості, емоційно-вольової сфери, самосвідомості в дітей із порушеннями мовлення. Знати алгоритм надання комплексної допомоги дітям із порушеннями мовлення в різних типах закладів.
Зміст дисципліни	<i>Тема 1.</i> Теоретико-методологічні основи психології дітей із порушеннями мовлення. Етіологія мовленнєвих порушень. <i>Тема 2.</i> Психологічні особливості розвитку мовлення та мовленнєвої діяльності у дітей із порушеннями мовлення відповідно до нозологій. <i>Тема 3.</i> Оцінювання мовленнєвого розвитку дітей в умовах інклюзивно-ресурсних центрів. <i>Тема 4.</i> Психологічний аналіз комунікативних проблем як вторинних відхилень в дітей із порушеннями мовлення. <i>Тема 5.</i> Психологічна діагностика комунікативного розвитку в дітей із порушеннями мовлення. <i>Тема 6.</i> Організація психокорекційної роботи з подолання комунікативних проблем в дітей із порушеннями мовлення. <i>Тема 7.</i> Проблеми соціально-психологічної адаптації та соціалізації дітей із порушеннями мовленнєвого розвитку. <i>Тема 8.</i> Психологічна діагностика соціально-психологічної дезадаптації в дітей із порушеннями мовленнєвого розвитку. <i>Тема 9.</i> Психологічна профілактика і корекція соціально-психологічної дезадаптації в дітей із порушеннями мовленнєвого розвитку. <i>Тема 10.</i> Загальна характеристика когнітивного розвитку дітей із порушеннями мовлення <i>Тема 11.</i> Психологічні особливості розвитку відчуттів і сприймань у дітей із порушеннями мовлення. <i>Тема 12.</i> Психологічні особливості розвитку мислення у дітей із порушеннями мовлення. <i>Тема 13.</i> Психологічні особливості розвитку пам'яті та уваги у дітей із порушеннями мовлення. <i>Тема 14.</i> Загальна характеристика розвитку особистості в дітей із порушеннями мовлення <i>Тема 15.</i> Формування спрямованості особистості у дітей із порушеннями мовлення. <i>Тема 16.</i> Індивідуально-типологічні особливості дітей із порушеннями мовлення. <i>Тема 17.</i> Розвиток самосвідомості в дітей із порушеннями мовлення.
Методи навчання	Загальнонаукові, фахові й психолого-педагогічні методи, продуктивні методи: презентації, проблемний виклад, дослідницькі методи, тренінги та ділові ігри, бесіди, електронні лекції, лабораторні роботи, дистанційні консультації; кейс-метод; сучасні методи навчання психології, спрямовані на активізацію і стимулювання навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти.
Міждисциплінарні зв'язки	«Загальна та дитяча психологія», «Основи медичних знань і безпека життєдіяльності», «Дошкільна лінгводидактика».

Інформаційне забезпечення	Рекомендована література. Основна: 1. Вержиховська О.М., Гончарук Н.М., Рудзевич І.Л. Спеціальна методика виховання дітей з тяжкими порушеннями мовлення : навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський : КПНУ імені Івана Огієнка, 2017. 205 с. 2. Гаврилов О.В. Особливі діти в закладі і соціальному середовищі: Кам'янець-Подільський : Медобори-2006, 2012. 322 с. 3. Гаврилов О., Липа, О.В., Левицький В.Е., Ляшенко О.М., Кулеша Є., Данільченко В.Є. Прикладна корекційна психопедагогіка : навч. посіб. Кам'янець-Подільський : Друк-Сервіс, 2017. 600 с. 4. Конопляста С.Ю., Сак Т.В. Логопсихологія : навч. посіб. Київ : Знання, 2010. 293 с. 5. Мартиненко І.В. Логопсихологія: курс лекцій : навчальний посіб. Київ : ДАІ, 2014. 100 с. Допоміжна: 6. Белова О.Б. Особливості прояву емоцій у дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : наук. журнал / голов. ред. А. А. Сбруюва. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. № 4 (78). С. 397–406. 7. Бугера Ю.Ю. Особливості розвитку уваги молодших школярів з розумовою відсталістю та важкими порушеннями мовлення. Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2009. Вип. 2. С.11–16. 8. Гаврилова Н.С. Класифікації порушень мовлення. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Сер. соціально педагогічна. Вип. XX : у 2-х ч., ч.1 / за ред. О. В. Гаврилова, В. І. Співака. Кам'янець-Подільський : Медобори-2006, 2012. С. 293–315. 9. Гаврилова Н.С. Порушення фонетичного боку мовлення у дітей: монографія. Кам'янець-Подільський : Друк-Сервіс, 2011. 200 с. 10. Гончарук Н.М. Теоретичні та методичні засади психологічного регулювання комунікації у підлітків із порушеннями інтелекту : монографія. 2021. Кам'янець-Подільський : Медобори, 340 с. 11. Мартиненко І.В. Особливості комунікативної діяльності дітей старшого дошкільного віку з системними порушеннями мовлення : монографія. Київ : ДІА, 2016. 304 с. 12. Мілевська О.П. Прийоми корекції мовленнєво-сміслових операцій у молодших школярів із ЗНМ. Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету : у 3-х томах. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2016. Вип.15. Т.1. С. 120-121. 13. Обухівська А.Г. Оцінка інтелектуальних можливостей молодших дошкільників в діяльності логопеда. Логопедія. №13. С.46–54. 14. Ружицька Л.І. Особливості психічного розвитку молодших школярів з тяжкими порушеннями мовлення. Проблеми сучасної психології. 2011. Вип. 14. С.706–715.
---------------------------	--

	15. Соботович Є.Ф. Нормативні показники мовленнєвого розвитку (в його фонетико-фонематичній ланці) дітей дошкільного віку. Дефектологія. 2002. №3. С. 2-4. 16. Соботович Є.Ф. Критерії оцінювання мовленнєвого розвитку дитини (у його лексичній ланці) на різних вікових етапах. Нормативні показники мовленнєвого розвитку (у його граматичній ланці) дитини дошкільного віку. Дефектологія. 2003. №2. С. 2-11. 17. Тищенко В., Рібцун Ю. Як навчити дитину правильно розмовляти: Від народження до 5 років: Поради батькам. Київ : Літера ЛТД, 2006. 128 с. 18. Трофименко Л.І. Особливості розвитку особистості дошкільників з мовленнєвими порушеннями. Теоретичне і методичне забезпечення навчання та виховання осіб з особливими освітніми потребами. 2018. №8. С.224–229. 19. Ramus F., Rosen S., Dakin S.C., Day B.L. et al. Theories of developmental dyslexia: Insights from a multiple case study of dyslexic adults. 2003. Brain. №14(6). P. 841-865. 20. Schuele C.M. The impact of developmental speech and language impairments on the acquisition of literacy skills. Mental Retardation and Developmental Disabilities Research Reviews. 2004. №10(3). P.176–183. 21. Sundheim S.T, Voeller K.K. Psychiatric implications of language disorders and learning disabilities: Risks and management. Journal of Child Neurology. 2004. №19(10). P.814–826.	
Інтернет-ресурси:	http://www.nbuu.gov.ua	Бібліотека ім. В.І. Вернадського
	https://library.kpnu.edu.ua/	Бібліотека КПНУ імені Івана Огієнка
	http://lib.meta.ua	Он-лайн бібліотека
	http://psycholib.freevar.com/	Бібліотека психолого-педагогічної літератури
	http://ojs.csnukr.in.ua/index.php/Exceptional_child/about	Журнал «Особлива дитина : навчання і виховання»
	http://www.innovpedagogy.od.ua/archive	Журнал «Інноваційна педагогіка»
	https://npu.edu.ua/images/file/vidil_aspirant/dicer/Д_26.053.23/Yakovenko.pdf	Програма корекційної логопсихологічної роботи з формування мовленнєвої готовності дітей із порушеннями мовлення різної нозології
	https://imzo.gov.ua/osvita/zagalno-serednya-osvita/korektsiyni-programi/korektsiynorozvitkovi-zanyattya-dlya-ditey-z-tyazhki-mi-porushennyami-movlennya/?print=pdf	Програми з корекційно-розвиткової роботи для дітей з тяжкими порушеннями мовлення